

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izdaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. Posamezna številka po K 2.—.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanje poleg poštne še 50 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin. dvakrat . . . 1 . 50 za nadaljnja vrženja od petit-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU in njegovo članstvo tudi že plačano naročnino, torej se treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravištvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33/1.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tje so proste poštne.

Tvornica učil in šolskih potrebščin v Ljubljani,

registrirana zadruga z omejenim jamstvom

ima v nedeljo, dne 12. junija 1921 ob 10. uri

I. redni občni zbor

v prostorih Hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvikta v Učiteljski tiskarni, Frančiškanska ulica št. 6, I. nadst.

Dnevni red:

1. Poročilo upravnega sveta o poslovanju.
2. Računski zaključek za leto 1920.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Poročilo o dobičku, oziroma izgubi.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, bo uro pozneje na istem prostoru z istim sporedom drugi občni zbor, ki je sklepčen pri vsakem številu navzočih članov.

Po zborovanju širjega sosveta.

Med točkami dnevnega reda širjega sosveta UJU, ki je zboroval na binkoštni torek v Ljubljani, je bila ena najbolj zanimivih sedma: sprejem društva meščanskega učiteljstva v UJU. Velika je bila radovednost navzočih zborovalcev in poslušalcev, kako se bo zadeva rešila, da bodo zadovoljila meščanskošolsko učiteljstvo, ne da bi trpela pri tem temeljna načela, na katerih je zgrajeno Udruženje jugoslovanskega učiteljstva.

O stvari se je mnogo debatiralo pred binkoštnim zborom in naše stanovsko glasilo je prineslo svoječasno uvodnik »UJU in društvo učiteljstva meščanskih šol« gotovo v namenu, da se razbistri razmerje med UJU na eni in novoustanovljenim društvom na drugi strani.

Zborovanje na binkoštni torek je pokazalo, da so mnenja v tem oziru različna: zastopnik meščanskošolskega učiteljstva je vztrajal pri svoji zahtevi po sprejemu v UJU, češ, da je ta zahteva popolnoma opravičena, medtem ko je bilo ostalo učiteljstvo po veliki večini druge-

ga mnenja. Zanimivo je, da si tudi meščansko učiteljstvo ni bilo edino glede sprejema društva v UJU, kar se je bilo baš opazilo na zborovanju samem.

Vsa dolga debata o sprejemu ali nesprejemu društva meščanskega učiteljstva v UJU bi po našem mnenju morala odpasti; sedma točka dnevnega reda bi sploh ne smela biti na dnevnem redu. V smislu sedanjih pravil UJU tvorijo podlago vsemu Udruženju okrajna društva in le ta in samo ta smejo in morejo biti sprejeta v Udruženje, vse drugo pa je nedopustno za toliko časa, dokler se § 4. pravil UJU tozadevno ne spremeni.

Trditve, ki je padla na binkoštnem zborovanju, da je prej imenovani članek v »Učit. Tov.« zakrivil, da se delajo zapreke novemu društvu, tedaj ne drži in tudi ne more držati. Da je ta trditev brez vsake podlage, razvidi vsak, kdor vzame pravila UJU v roke ter prečita gori citirani paragraf. Tudi nasvet, naj se eno oko zatisne in kljub sedaj veljavnemu § 4. sprejme novo društvo v UJU, je nesprejemljiv, ker bi s takim razlaganjem začeli sami podirati temelje, na katerih smo lansko leto z velikim trudom postavili močno stavbo našega stanovskega Ujedinjenja. Če smemo črtati eden paragraf in ga po svoje spremeniti, smemo zavreči tudi vsa pravila, katerih potem pravzaprav sploh ni več potreba. Če bi tako tolačenje pravil obveljalo, tedaj bi nekega lepega dne doživeli, da bi po zgledu meščanskošolskega učiteljstva izstopile iz okrajnih društev vse učiteljice, njim bi sledili telovadni učitelji itd. Kakšna anarhija bi zavladala potem v našem UJU, si lahko vsakdo misli! In zakaj vse to? Zato, ker smo »zatisnili eno oko« ter zavrgli eno izmed temeljnih načel v pravilih UJU!

Celokupnemu slovenskemu učiteljstvu je potrebna sloga in v interesu vsega učiteljstva je, da se v svojem društvenem življenju strogo držimo principov, ki so izraženi v pravilih našega UJU. Nikdo izmed ljudskošolskega učiteljstva pa ni nasproten meščanskošolskemu učiteljstvu v njegovem stremeljenju, da se to osamosvoji in reorganizuje, nasprotno vsi pozdravljamo iz srca tako reorganizacijo, ker pomeni napredek. Meščanskošolsko

učiteljstvo naj ima svoje strokovno društvo, a posamezniki tega društva naj ostanejo v smislu pravil UJU i nadalje v svojem okrajnem strokovnem društvu, kakor so slovenske učiteljice včlanjene po vsej Sloveniji okrog v okrajnih društvih, a se vrhu tega skupno in to prav uspešno udeležujejo pri svojem strokovnem društvu. In tako je prav! Kar je mogoče pri »Društvu slovenskih učiteljic«, to je prav lahko in mogoče tudi pri »Društvu učiteljstva meščanskih šol«.

Trditve, da odbijamo gotov del učiteljstva, da hočemo razkol v učiteljskih vrstah, ne more držati; pač pa želimo in hočemo, da meščanskošolsko učiteljstvo i nadalje vztraja v okrajnih društvih, kjer je bilo doslej včlanjeno, a se pri tem z enako ljubeznijo oklepa svojega strokovnega društva.

Dokler nimamo pravil tozadevno spremenjenih, ni noben drug način mogoč iz sedanje situacije. P. P.

LJUD. POTOČNIK:

Beseda o nastavitvah.

Mnogo učiteljev je iz tehničnih in važnih razlogov težko čakalo, da bi se skoraj odpravil provizorij, ki je nastal po prevratu v zadevi nastavitve učiteljskega osebja, posebno na šolah, ki so preje služile v izpodirvanje naše narodnosti in v okrepitev protinarodnega duha v našem narodu. Z razpisi učiteljskih mest, ki se vršijo v zadnji dobi, je tedaj gotovo ustrezno vsemu prizadetemu učiteljstvu, ker bo s tem odpravljen dosedanj interregnum v tej panogi našega šolskega vprašanja in bo šolskim oblastem dana priložnost, da bo lahko odpravila, če že ne izravnila marsikatero krivico, ki jo je ta ali oni, v eni ali v drugi obliki v zadevi nastavitve trpel in jo tako težko prenašal v pretečeni dobi.

Ker se bo zdaj izvršilo veliko število nastavitve, je gotovo umestno, ako v tem trenutku tudi učiteljstvo povzdigne svoj glas, poudarjajoč smernice in načela, ki naj bi se jih upoštevalo pri odločanju o novih nastavitvah, da bi prišla do veljave pravičnost.

Svoječasno je višji šolski svet odločil, da naj se okrajni in krajni šolski

sveti pri sestavitvi tern ozirajo edino-le na zmožnost, službeno dobo in družinske (socialne) razmere prosilcev. S temi smernicami se je v zadevi kompetenc oziroma nastavitve storilo precejšen korak naprej; ni pa še to vse, ako se hoče popolnoma zadostiti čuti pravičnosti. Ker vemo, da šolske oblasti gotovo nikomur ne delajo hote krivice, smo mnenja, da ne bo škodilo, ako k vprašanju nastavitve tudi učiteljstvo javno izreče svoje nazore v pričakovanju, da jih bodo šolska oblastva radovolje upoštevale.

Popolnoma odgovarja načelom demokracije zahteva, da se ima pri sestavitvi tern, oziroma pri namestitvah, predvsem ozirati na sposobnost prosilčev, pri koji pa ima priti v poštev poleg kvalifikacije o šolskem delovanju učitelja tudi njegovo uveljavljanje na izvenšolskem kulturnem polju in njegova šolska izpričevala. Za tem bi po mnenju pravičnosti morale priti najprvo v poštev družinske razmere prosilčev, pri čemur pa ne mislimo, da naj bi šolska oblast spravila pod eno streho vse nečake-inje, svake-inje in kar je še druge take žlahte, ker to so zadeve osebne komodnosti, koje bi se morale napram resnim socialnim prilikam imenovati socialni luksuz, ampak, da se upošteva pri tem kulturne in vzgojne težnje prosilcev, torej vzgoja in šolanje njihovih otrok — bodočnosti naroda, države — stebre pri nadaljnjem pionirjevanju naše državne utrdbe, momenti, ki so gotovo vredni tolikega uvaževanja, da se težnje takih prosilcev, ki bi se jim s podelitvijo zaprosenega mesta zasigurala boljša vzgoja njihovih otrok (v domači oskrbi!), kar najbolj upošteva, kajti to niso kaprice, ampak zadeve ne samo osebne, temveč tudi splošne nacionalne važnosti.

Tesno za to točko bi moralo priti v poštev dosedanje službeno mesto prosilca. Kompetent, ki služi že doli časa v kakem zakonitem, od prometa oddaljenem kraju, kjer mu vsako občevanje s svetom nalaga velike gnotne in osebne žrtve, mora pri drugače enaki kvalifikaciji in enakih socialnih razmerah imeti prednost pred drugimi. K tej točki spada tudi popolnoma neopravičeno naziranje prednosti posestnega stanja; češ, ker je

lišče naj zavzame pevski pouk pri nas in kako ga je najuspešneje urediti. Ne pričakujemo pa še kmalu vidnih uspehov. Najprvo bo treba splošnega zanimanja za stvar. Tudi drugod so delovale cele generacije, predno so se javljali večji uspehi. In za temi moramo stremeti, kajti le tedaj bo pevška umetnost tudi postala splošna narodova last. S tem bo rasel tudi narodni ponos, ki se je v veliko silo uprav pokazal pri omenjenih narodih v celi dobi svetovne vojne.

Potreba reforme našega šolskega pevskega pouka je s tem dokazana.

Na drugi strani pa se varujmo prenašljivosti. Z radikalno preustrojitvijo in z metodskimi poskušnjami skodujemo stvar več, nego pa koristimo. Ubravimo torej neko srednjo pot in poprimimo se metode, ki je že doprinesla dokaz uporabljivosti; in to je številčna metoda.

C. Posnetek. Za nižje organizovane šole se priporoča pri nas francoski, za višje organizovane šole, osobito pa za meščanske šole, švicarski sistem. Uvede naj se pa številne metode iz naslednjih vzrokov:

LISTEK.

Petje naj postane narodna umetnost.

(Konec.)

Da so uspehi na Francoskem, kakor tudi na Angleškem zadobili nekaj splošni značaj, je menda tudi pripisovati dejstvu, da so bili propagatorji in organizatorji neučitelji in da je bilo prvotno torišče izvenšolsko. Na ta način je odpadlo vsako metodiško strankarstvo, ki na pr. v Nemčiji v celoti zadržuje stvarni napredek. Šolska uprava je kratkomalo uvedla enotno metodo, o katere uporabljivosti se je uverila, v svoje šole. Enotno organiziran šolski pevski pouk ima danes zraven Francoske in Angleške še Svica, Belgija, Holandska in Švedska.

B. Bistvo številčne metode. Številčna metoda hoče doseči umstveno razumevanje tonskih razmer, in to na najenostavnejši način. Ona naj služi v izobraževanju muzikalnega sluha, kakor tudi v vzbujanje tonskega čuta (tonalitete),

t. j. smisla za bistvo tonskega zistema. Kot sredstvo v dosegu teh zahtev služijo posebne metodiške vaje, ki uporabljajo kot ponazorovalni pripomoček številke. Številke služijo v zaznamovanje poedinih tonov; v zaznamovanje pavz služi ničla. Številke (1 do 7) zaznamujejo stopnje tonove lestve in ne absolutnih tonovih višin. Te se torej uporabljajo enako v normalnem (c-dur) tonovem načinu, kakor v vsakem drugem tonovem načinu (recimo v g-duru). Zaznamovanje je potemtakem relativno. Z ozirom na dejstvo, da so učencem že izza računanja številke vrednostne količine, predočujejo jim sedaj pri petju na zelo enostaven način razmerje poedinih stopinj tonove lestve s temeljnim tonom. Francoska metoda je torej brezdvomno bolj nazorna, kakor pa angleška. Celo teoretiško znanje pevčeve obsega namreč edinole temeljito poznavanje dur-tonove lestve. Stopnje nižje oktave se zaznamujejo s pikami pod številkami, one višje oktave, s pikami nad številkami. N. pr. 1 2 3 4 5 6 7 1 2 3 4 5 6 7. Povišanje oz. znižanje tonov se označuje s prečrtanimi številkami (na desno oz. na levo). Ker

se vsaka vaja oz. pesem zapisuje edinole v c-duru, se določi tonska višina v razmerju dotičnega tonovega načina k normalnemu tonu (c). N. pr. v f-duru dobi temeljni ton (f) številko 1, kar se v začetku pesmi oz. vaji označi: 1 = f (f-dur). V označbo ritmiških odnošajev služijo ležeče črte nad številkami in pike zraven številke (osminkse oz. polovne note).

Francozi, kakor tudi Angleži hočejo z omenjeno tonsko pisavo nadomestiti današnje običajno pisavo not za širje mase naroda. Osobito v prvi državi je literaturna, predvsem pa cerkvena, v tem oziru izredno razvita in zbori pojo večinoma tudi po številčni pisavi. V Švici se uporablja številčni zistem kot neke pripravljalne stopnje za našo običajno pisavo not. Petju po številkah na nižji stopnji ljudske šole sledi na srednji in višji stopnji petje po notah. Ko se je torej v učencih razvil v neki meri čut za tonaliteto, se upeljuje v običajno notacijo. Ustmene in pisane vaje v prestavi iz ene pisave v drugo, pospešujejo ta prehod.

Naš kratek pogled v omenjene države nam je predvsem pokazal, katero sta-